

TRAMMIGA MOSKVASSE

Andres Oja

TRAMMIGA MOSKVASSE

Eesti muusikute seiklused
siin- ja sealpool raudset eesriiet

Toimetanud Katrin Streimann
Keeletoimetanud Helve Hennoste
Kujundanud Villu Koskaru

Fotod autori kogust

© Andres Oja
© Tänapäev, 2018
ISBN 978-9949-85-429-5

www.tnp.ee
Trükitud OÜ Greif trükikojas

Sisukord

PROLOOG	7
Reisijuht	13
Kohvrite pakkimine	14
Minek, olek ja tulek	15
VELLO ORUMETS JA ERFIA. 1979 KUNI 1983	19
Moldaavia NSV. 1. kuni 10. märts 1980	22
Kasahhi NSV. 5. august kuni 10. september 1980	25
Riia. 21. kuni 23. detsember 1980	33
Saksa Demokraatlik Vabariik. 9. kuni 23. märts 1981	34
Ukraina NSV. 10. mai kuni 3. juuni 1981	40
Moskva. 11. kuni 14. veebruar 1982	45
Ivanovo, Kostroma, Jaroslavl, Gorki, Vladimir.	
19. mai kuni 18. juuni 1982	48
Läti NSV. 3. kuni 19. september 1982	51
Brežnev on surnud. 10. november 1982, Jõhvi	53
Gruusia NSV, Armeenia NSV, Aserbaidžaaani NSV.	
26. november kuni 12. detsember 1982	54
Ukraina NSV. 16. jaanuar kuni 21. veebruar 1983	63
VITAMIIN. 1984 KUNI 1989	67
Moskva ja Põhja-Kaukaasia. 8. kuni 30. oktoober 1984	70
Murmansk. 30. november kuni 9. detsember 1984	74
Norilsk, Krasnojarsk. 23. jaanuar kuni 8. veebruar 1985	76
Valgevene NSV. 8. kuni 17. juuni 1985	78
Kaug-Ida, Moskva. 13. august kuni 13. september 1985	80
Magnitogorsk, Miass, Kasahhi NSV.	
1. kuni 23. november 1985	88
Leningrad. 9. kuni 11. detsember 1985	91
Arhangelsk, Sõktõvkar, Kirov. 7. kuni 28. veebruar 1986	92

Leedu NSV. 5. kuni 14. märts 1986	94
Kesk-Aasia, Sverdlovsk. 12. aprill kuni 5. mai 1986	96
Ivanovo, Sotši. 23. mai kuni 8. juuni 1986	99
Ulan-Ude, Bam, Tšita. 3. kuni 21. juuli 1986	103
Tšernobõl. 24. kuni 29. juuli 1986	107
Moldaavia NSV. 31. august kuni 8. september 1986	115
Leningrad. 12. kuni 14. september 1986	117
Valgevene NSV. 21. september kuni 9. oktoober 1986	118
Alma-Ata. 24. kuni 27. oktoober 1986	121
Volgograd, Kaasan. 14. kuni 24. november 1986	123
Moskva, Obninsk, Kaluga, Arhangelsk. 29. jaanuar kuni 16. veebruar 1987	126
Kaliningrad. 23. veebruar kuni 6. märts 1987	128
Baikonur, Usbeki NSV. 25. juuni kuni 8. juuli 1987	130
Kaug-Ida. 11. kuni 18. august 1987	133
Suhhumi. 25. september kuni 2. oktoober 1987	136
Lipetsk. 6. kuni 12. oktoober 1987	140
Iraak ja Valgevene NSV. 31. oktoober kuni 1. detsember 1987	141
Kostroma, Jaroslavl. 20. jaanuar kuni 3. veebruar 1988	160
Moskva. 23. veebruar kuni 1. märts 1988	163
Kesk-Aasia, Kaug-Ida, Sahhalin. 22. märts kuni 30. aprill 1988	165
Taani. 15. kuni 28. mai 1988	167
Leningrad. 30. mai kuni 4. juuni 1988	184
Pjatigorsk, Jessentuki, Kislovodsk. 14. kuni 22. juuli 1988	185
Tšerepovets, Kirov, Iževsk. 3. kuni 21. november 1988	187
Murmansk. 14. kuni 22. jaanuar 1989	189
Karjala ANSV. 3. kuni 13. veebruar 1989	190
Moldaavia NSV. 26. märts kuni 13. aprill 1989	192
Sotši. August 1989	193
MAGNETIC BAND	195
Soome. 23. ja 24. juuni 1990	197
New York 17. kuni 24. juuli 1990	200
KOLUMBUS KRIS	213
Austin, Texas. 20. märts kuni 5. aprill 1991	215
EPILOOG	229

PROLOOG

„Trammiga sõitsid? Moskvasse?”

„Jah, ja tagasi ka! Trammiga!”

„Kurat, siin on mingi konks! Moskva kohvikusse sõitsid?”

„Ei, linna ikka. Sinna, kus Lenin vaatamiseks välja on pandud.”

„No ma ei tea ... olgu, veame kahe õlle peale kihla, saab teada, mis värk sellega on.”

„Väga lihtne: sõbra nimi, kellega me Moskvasse sõitsime, on Tramm. Andres Tramm!”

Sarnaseid kihlvedusid võitsin ma mitu korda ja sain teiste kulul liitrite kaupa õlut juua.

Trammiga sõitsime Moskvasse 1974. aastal enne jaanipäeva.

Ühel kenal päikesepaistelisel päeval läksin sõber Andrese poole, et uurida, mis tal plaanis on. Ei olnud kaugele minna: Andres elas sama maja kõrvaltrepikojas. Seda, et paarikümnesammulisest teekonnast kujuneb paari tuhande kilomeetrine reis, ma veel ei teadnud. Tema pakkis kohvrit ja minu küsimuse peale „Kuhu minek?“, vastas: „Moskvasse! Tahad ka kaasa tulla?” Pikemalt mõtlemata nõustusin, jooksin koju, võtsin passi, panin selga triiksärgi ja pintsaku, jalga viigipüksid, ja minek! Mina ei olnud selleks ajaks kordagi Eestist kaugemale saanud, Andres oli juba kaks korda Moskvas käinud, esimest korda koos isaga, teist korda – üksi, 12-aastasena! See tegi temast kogu kooli kangelase.

Andres sõitis isaga Moskvasse algklasside aegu, oma sõnul hakkas talle seal nii hirmsasti meeldima, et ta otsustas omapäi suure linnaga veel kord tutvust teha. Kuidas 12-aastasele poisile rongipilet müüdi ja kuidas rongis keegi ei taibanud, et laps on üksi, jääb aegade lõpuni saladuseks. Kohale ta igatahes jõudis ja oma jutu järgi ehitas Lenini mägedesse onni, kus ööbis. Paar päeva hiljem võttis miilits Andrese kinni ja teavitas vanemaid, kes poisi koju tõid. Koolis korraldati näidisprotsess. Õpilased kutsuti aulasse, Andres, kelle pea oli Moskva miilitsajaoskonnas kiilaks aetud, pandi lavale vaatamiseks välja. Kui see pidi olema pedagoogiline hoiatus „ärge nii tehke!”, siis kukkus see kolinal läbi. Selle asemel et reisimeest hukka mõista,

piirasid põnevil ja uudishimulikud õpilased Andrese pärast koosolekut ümber: „Räägi, kuidas oli? Mida sa seal tegid ja nägid?”

Neli aastat hiljem pidi sõit suure kodumaa pealinna kulgema hoopis teisiti: olime mõlemad 16 täis ja passid olemas.

Finantsmure lahenes nii: Andres avas vanemate salajase raha-laeka ja võttis sealt peoga kupüüre: „Nüüd võib minna!” Minul polnud kopikatki, kuid Andres lubas kõik kulud katta: „Ma teen välja!”

Balti jaama sõitsime koos Trammiga tõesti trammiga. Nii nagu tookord, nii on ka aastakümneid hiljem mulle selgusetu, kas Andres teadis, mis kell Moskva rong läheb või oli see pime juhus, et kassast pileteid ostes jäi väljumiseni vähem kui pool tundi.

Järgmisel hommikul saabusime Moskvasse. Andres oli isaga elanud hotellis Sputnik, mis asus Lenini mägedes (selge siis, miks ta ka oma teisel reisil Lenini mägedesse suundus). Raha oli laialt – vähemalt nii andis Andres mõista – seega võtsime rongijaamast takso ja palusime end viia hotelli Sputnik. Nõukogude ajal ei olnud hotellokohti sugugi lihtne saada, nõnda teatati meilegi, et vabu kohti ei ole. Takso, millega me tulnud olime, ei olnud veel ära sõitnud, ja lahke sohver lubas meid sõidutada VDNH-le,* kus pidi olema mitu hotelli. Istusime taksosse ja sõitsime läbi suure linna, taksomeeter muudkui tiksus.

Kohale jõudnud ja arve ära maksnud, oli Andres sellise näoga, nagu kipuks eelarve tasakaalust väljuma. Meil oli vaja kuidagi koju ka saada! VDNH-l oli tõesti mitu päris suurt hotelli, aga mida ei olnud – vabu kohti! Kõmpisime lööduna minema, taksosõit mööda Moskva hotelle ei tulnud enam kõne alla. Ühtäkki ilmus meie ette üks mutike, kes tundis huvi, kas me otsime ööbimiskohta. Kui hotellides kohti polnud, siis pakkusid kodumajutust kohalikud inimesed, kes nõnda endale lisaraha teenisid, hoolimata sellest, et säärane tegevus oli keelatud. Tädi ke küsis öö eest kolm rubla, mis oli igal juhul odavam kui mis tahes hotellituba. Mingit erist luksust ta meile ei pakkunud, majutusime väikese puumaja klaasitud verandale. Külalislahke Vene inimesena pakkus ta meile teed ja võileibu. Kirjutasime üles aadressi, et teaks, kuhu tagasi tulla ja läksime linna peale.

* Lühend venekeelsest nimetusest выставка достижений народного хозяйства – rahvamajanduse saavutuste näitus – avati 1939. aastal ning hõlmab koos parkide ja näitusepaviljonidega 317 ha.

Andres plaanis mulle esiti näidata seda kohta Lenini mägedes, kuhu ta onni oli ehitanud, aga seal kandis me korra juba käisime. Nii läksimegi sinna, kuhu Moskvast ikka minnakse – Punasele väljakule. Lenini mausoleum oli juba suletud, see-eest oli avatud Lenini muuseum, meie suureks rõõmuks tasuta. Vaatasime eksponaadid üle, nende seas ka Lenini sineli kuuliauguga. Räägiti, et selliseid auklikke sineleid pidavat olema mitmes Venemaa muuseumis hoolimata sellest, et revolutsioonijuhile korraldati vaid üks atentaat.

Punaselt väljakult mööda suvalist tänavat jalutades jäi meie teele restoran Slavjanski Bazar. Meil polnud aimugi, et tegemist on ajaloolise ja kuulsa kohaga. Mitu aastat hiljem sain teada, et selle restorani püsikliendid olid omaaegsed teatrikorüfeed Stanislavski ja Nemirovitš-Dantšenko. Restoranidega oli sama lugu kui hotellidega: nõudmine ületas pakkumist mäekõrguselt. Meie Andresega ei olnud mingid korüfeed, vaid täiesti tavalised 16-aastased naised, kes kumbki oma vanusest vanem välja ei näinud. Sel ajal ei lubatud alla 18-aastaseid õhtuti omapäi restorani. Meid aga lasti ilma ühtegi küsimust esitamata ja dokumenti nõudmata sisse. Tõsi, me olime korralikult riides.

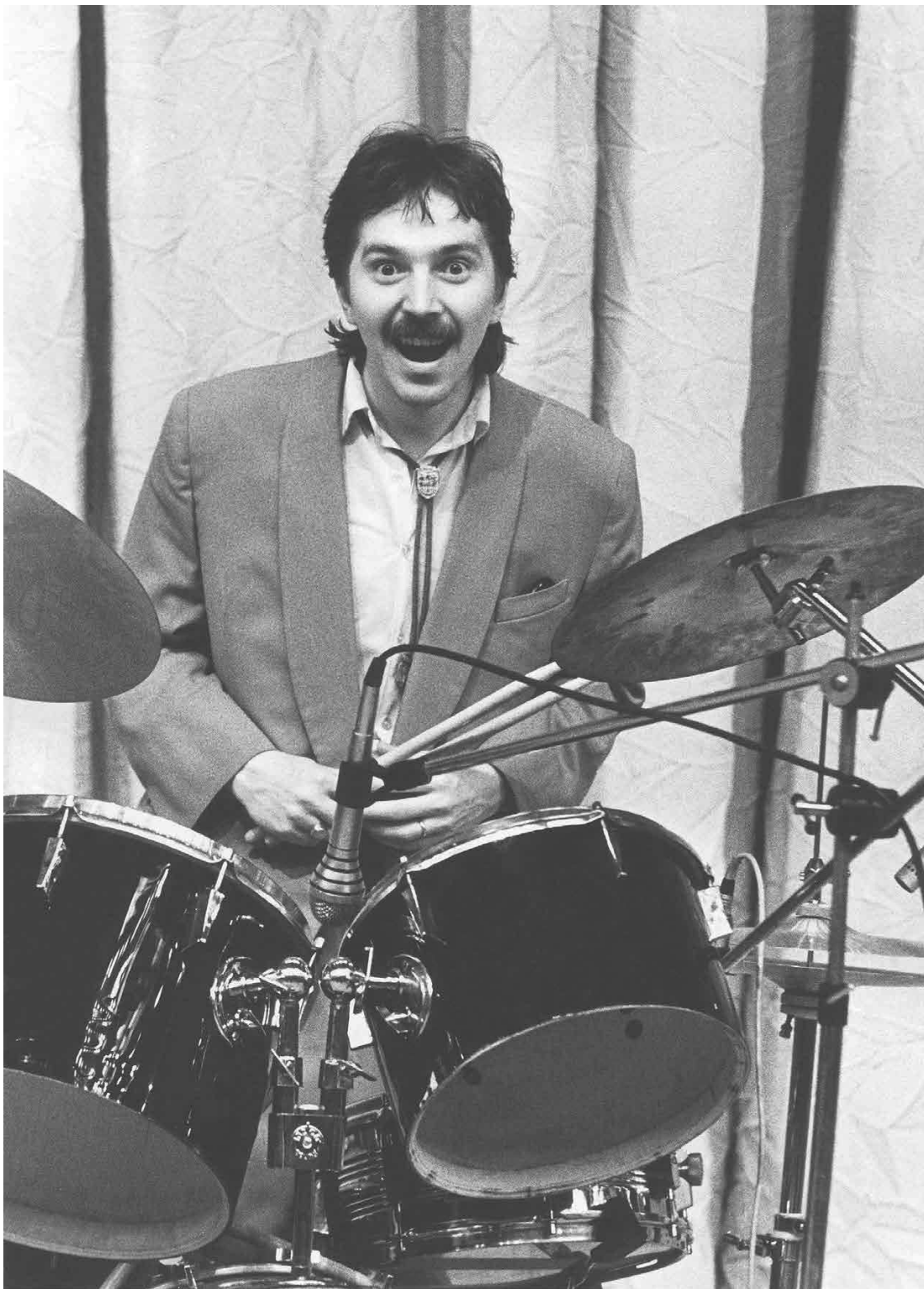
Ilmne põhjus, miks meid nii lahkelt väljaspool järjekorda sisse lubati, selgus lauda istudes. Neljases lauas olid meie naabreiks soomlased – kaks meesterahvast. Järelikult peeti meidki välismaalasteks. Tellisime pudeli valget kuiva veini, ka kelner ei teinud teist nägu, kui alaealistele alkoholi tõi. Söögiks tellisime Vene köögi uhkust: potis hautatud liha. Soomlased, nagu teada, on vabad suhtlejad, ja üritasid meiegagi juttu üles võtta. Meie ei mõistnud soome keelt, põhjanaabrid aga ei eesti ega vene keelt. Nõnda käis meie vestlus vigases inglise ja kehakeeles. Meile tegi palju nalja, kui saime teada, et rong on soome keeles *juna*. Sõbralikud soomlased tegid veel ühe pudeli veini välja, ja kui me ööbimiskohta minema hakkasime, oli samm pigem kõver kui reibas. Vahepeal oli tubli vihmahoog üle linna käinud, kõiki veeloike meil vältida ei õnnestunud, kuid see valmistas rohkem nalja kui meelehärmi.

Järgmisel hommikul otsustas Andres, et teeme veel ühe käigu linna ja siis sõidame, õieti lendame koju. Võtsime oma asjad, jätsime tädikesega hüvasti ja sõitsime kesklinna. Sööma läksime ühte nn kohvikusse. Venemaal oli üpris raske teha vahet sööklal ja

kohvikul: viimane oli veidi puhtam. Eestis nimetati selliseid kohti piimasaalideks. Võtsime iseteenindusletist guljaši moodi asja, mida serveeriti keedetud tatraga. Meile oli see midagi uut, Eestis anti ikka kartulit või makarone. Kulus paar aastat ja tatar jõudis praelisandina ka siamaile. Kõhud täis, sõitsime lennujaama.

1974. aastal väljusid Tallinna lennukid Vnukovo lennujaamast, õnneks mitu reisi päevas. Piletitega, mis maksid 19 rubla tükk, muret ei olnud. Lend kestis poolteist tundi ja kodus me olimegi.

Andres Oja. 1984.

Reisijuht

*Suur ja lai on maa, mis on mu kodu,
rikas loodusvaradest ta pind,
sellist maad maailmas teist ei leidu,
kus nii vabalt hingata võib rind*

„Laul kodumaast”

I. Dunajevski / J. Kärner

Seda laulu esitati ka Nõukogude Eesti laulupidudel. Esimestes ridades ei ole midagi otseselt valesi: Nõukogude Liidu territoorium hõlmas kuuendiku kogu planeedi maismaast, loodusvarasid leidis rikkalikult ja hingata võis samuti täiesti vabalt, seda juhul, kui ei sattunud keemia- või sõjatööstusest saastatud piirkonda. Reisida võis ka üsna palju, kui raha oli. Kui Moskva–Vladivostoki–Moskva lennupilet maksis paari kuupalga jagu, siis paljud seda endale lubada ei saanud. Olid olemas kõiksugu puhkusereisid, preemiareisid, tuusikud sanatooriumisse ja muu selline, mida jagati (mitte tasuta ja mitte kõigile!) töökohtade ametiühinguorganisatsioonide kaudu. Ent oli piirkondi, kuhu lihtsurelik iial ei sattunud. Selle alla mahtus peaaegu kõik, mis oli seotud sõjatööstusega. Oli linnu, kuhu turistidel asja ei olnud, oli linnu, mida polnud isegi kaardile märgitud. Nendegi piirkondade rahvas vajas aga meelelahutust, seega avanes artistidel võimalus käia ja esineda ka „eriti salajastes paikades”.

ENSV Riikliku Filharmoonia kollektiive, kes 1980. aastatel kogu liidus esinemas käisid, oli üle kümne. Neil aegadel ei kasutatud veel sõnu „tuur” ja „tuuritama”, räägiti ikka „reisist” ja „reisimisest”. Järgnevatel lehekülgedel on kirjas mälestused neist aegadest, abiks vanad märkmikud, fotod, ajaleheartiklid, koju saadetud postkaardid ja mälu, millele ei saa iial täiesti kindel olla. Just selle viimase tõttu ei leidu raamatus eraelulisi kirjeldusi.

Kohvrite pakkimine

Tihedalt reisivail muusikuil oli standardvarustus, mida kodus olles kohvrast väljagi ei võetud. Standardvarustusse kuulusid hügieenitarbed: seep, šampoon, mida Nõukogude Liidu hotellides ei olnud, hambahari ja -pasta jne. Ja pass pidi kaasas olema, kuigi reisisi ju suures ja laial maal, „mis on me kodu”. Passi võis vabalt küsida tänaval vastutulev militsionäär, Juri Andropovi valitsemisajal (1982–1984) kontrolliti dokumente kauplustes ja isegi kinos seansi ajal. Ja tuli hoida piip ja prillid, kui passi kaasas ei olnud! See oli kõige tähtsam dokument, kus kirjas inimese ees-, perekonna- ja isanimi, sünniaeg ja -koht, aga ka elukoha sissekirjutus, perekonnaseis, sõjaväekohustus. Veregrupi võis vabatahtlikult lisada.

„Pomm” pidi ka alati kaasas olema. „Pommiks” kutsuti keeduspiraali, millega hotellis endale teed ja rahavaestel aegadel pakisuppi keedeti. Hotellitoast väljudes ei tohtinud „pommi” nähtavale jätta, koristaja konfiskeeris selle kohe, sest hotellides oli keelatud neid kasutada. Võimsamad „pommid” olid kilovatised ja tee keetmine kümneliikmelisele kollektiivile tekitas hotellile paraja elektrikulu. Legend pajatab, kuidas Moskva Suur Teater Pariisis hotelli, terve kvartali, kogu linna – igaüks võib valida sobiva variandi – pimedaks lasi. Etenduselt tulnud artistid torkasid korraga oma keeduspiraalid vooluvõrku ja ...

Pikkadel reisidel oli aega raamatuid lugeda. Kui oma raamat loetud sai, tehti vahetust. Mõnest raamatust sai ruttu jagu. Mäletan, et Robert Ludlumi „Chancellori käsikirja” lugemiseks kulus üks öö.

Minek, olek ja tulek

Üsna tüüpiline graafik oli kolm nädalat reisil, nädal kodus. Hea oli, kui sihtpunkti sai Tallinnast otse. Kui mitte, siis mindi Moskva, harvem Leningradi kaudu. Kui ei olnud lennuilma või lükkus lend edasi mõnel muul põhjusel, tuli ööbida lennujaamas. Hotelli ei pakkunud keegi, parema puudumisel leباتi ka kivipõrandal, kohver padjaks ja jope tekiks. Kohale jõudnud artistid sõidutati hotelli bussiga. Nähtud sai igasuguseid hotelle alates kahekorruselisest puumajast kuni Inturisti luksusnumbrini. Hotelli kirjutati sisse ankeedi alusel, peale toavõtme anti hotellikaart. See oli väga oluline paberitükk. Majutusasutuste ukstel seisisid šveitserid, kes rangelt kontrollisid sissepääsulube, et võõrad sisse ei saaks. Lahkudes anti tuba üle. See tähendas kontrolli, kas kõik on alles: voodipesu, käterätid, veekarahvin ja -klaasid, mõnikord vaadati isegi mööbel üle.

Legendiks on muutunud lugu, mida pajatati nii ühtede kui ka teiste muusikute-ansamblite juhtumist linnas, mille nime keegi ei mäletanud. Kusagil hotellis olla keegi diivanisse suitsuotsaga suure augu põletanud. Teades, et sellest tuleb jama, mis võib viia diivani kinnimaksimiseni, nuputati plaan, mille käigus saeti diivan tükkideks ning viidi trummi- ja reisikohvritega jupphaaval hotellist välja. Kui kätte jõudis toa üleandmise aeg ja küsiti, kus diivan on, vastas toaelanik: „Käis hotelli direktor ja käskis selle oma kabinetti viia.” Koristaja muidugi ülemuse käskusid vaidlustama ei hakanud ja diivanipõletaja pääses.

Nähtud vaatamisväärsusi võis kahe käe sõrmedel üles lugeda, liigagi tihti sattusid muusikud linna, mis oli äravahetamiseni sarnane mõne teisega: tüüpprojekti järgi ehitatud lennujaamast tüüpprojekti järgi ehitatud hotelli ja esinemiskohaks ikka tüüpprojekti järgi valminud kultuuripalee. Ja tagatipuks veel kaubamaja – ikka ja jälle tüüpprojekt.

Mööda poode käimisele kulus suuremates linnades hulk vaba aega. Vahel tulemuslikult, teinekord mitte. Eriti otsitav ja kokkuostetav oli importkaup: hambapasta Pepsodent, seebid, muu parfümeeria

kuni Prantsuse omani välja, helikassetid TDK, BASF ja mis need kõik olid. Moskva Laste Maaailma kaupluses rippusid reas Eestis ülidefit-siitsed väikelaste kombinesoonid: vali mõõt ja värv ning ole lahke – kassasse maksuma. Vitamiini aegu sattusime aga Venemaa külapoodi, kus oli müügil vaid kolm kaubaartiklit: viin, leib ja kondenspiim.

Venemaa asulates võis näha puumaju, mida Vitamiini klahvpillimängija Mart Metsala kutsus füüsikaimedeks: need seisid püsti kõiki füüsikaseadusi eirates.

Söömisele tuleb siin raamatus palju juttu. Artistidele nagu kõigile komandeerituile oli ette nähtud päevaraha: 1980. aastate keskpaigani 2 rubla ja 60 kopikat, hiljem 3,50. Söökla oleks sellega isegi söönuks saanud.

Tahaks öelda mõni, aga pean ütlema, et paljud Venemaa sööklad ei kannatanud vähimatki kriitikat, ükselt vastu paiskuv hais ajas tagurpidi välja. Siiski leidis nn lollikindlaid sööklatoite – mannapulder, pelmeenid, supid –, mida võis üsna julgelt süüa. Restoranides oli olukord parem ja hinnad muidugi kõrgemad. Ei saanud sealgi kindel olla, et see, mis lauale tuuakse, on söömiskõlblik. Inimene peab söömata vastu päris kaua, kuid joomata üsna lühikest aega.

Joomisest on järgnevatel lehekülgedel ehk isegi liiga palju juttu ja nii võib jääda mulje, et muusikud reisil olles muud ei teinudki. Kui artistil oli kaks-kolm ja enamgi kontserti päevas, siis on selge, et pidevalt joomasena sellisele tempole vastu ei pea. Tihti oli nii, et eelmise õhtuga tekitatud pohmelus higistati esimese kontserdiga välja. Muidugi aitas viin välja argipäeva hallusest. Ei olnud muusikutöö ainult lust ja lillepidu ühti. Mõnikord oli tüütuseni rutiinne, kui päevast päeva, nädalast nädalasse tuli samu lugusid samas järjekorras mängida. Teisest küljest tekitas rutiin professionaalse vundamendi: lattu oli nii kõrgele seatud, et isegi selle alt läbi joosti kõrgel tasemel. Nõndanimetatud autopiloot, mis tekkis lugude korduva mängimise tulemusena, funktsioneeris veatult kuni teatud joobeastmeni. Napsivõtt aitas ka vahemaid lühendada ja aega kiirendada. Ja eks ta ole – kõige lõbusamad lood juhtuvad ikka tinapaneku käigus. Kahjuks kurvemad ka. Nõukogude inimene kaanis va hundijalavett pöörastes kogustes.

Eriti karmiks läks napsitamisega siis, kui 1985. aastal tuli Nõukogude Liidus võimule Mihhail Gorbatšov. Algas karskuskampaania, mida suure riigi eri piirkondades käsitleti erinevalt. Eestis võeti asja

üsna mõistlikult. Peale hinnatõusu muudeti kellaaegu: varasema 11.00 asemel hakati alkoholi nii poes kui ka baarides ja restoranides müüma alates kella 14.00.

Joominguisse, mida muusikutel ikka ette tuli, suhtuti karmimalt. Kainerisse sattumine võis – aga ei pruukinud – lõppeda vallandamisega. Filharmoonias korraldati lausa karskuskoosolek, mis sätiti ajale, kui enamik kollektiive Tallinnas viibis. Kohale oli kutsutud keegi spetsialist, kes pidas loengu alkoholi kahjulikkusest inimese füüsilisele ja vaimsele tervisele, ka sellest, et purjus inimene kaotab eneseväärikuse. See oli muuseas üks karskuskampaania loosungeid. Koosoleku rikkus ansambli Apelsin trombonist-solist Ants Nuut. „Kas me oleme nüüd jõudnud niikaugele, et ma kaotan inimvääriskuse, kui süün ära liköörikommi?” küsis ta täiesti siiralt. Selle peale hakkasid pillimehed itsitama. Ants ei olnud veel lõpetanud: „Ühel päeval jooksin mööda tänavat, kui minu kõrval peatus miilitsaauto. Küsiti, miks ma jooksen. Vastasin, et külm on, sellepärast jooksen. Küsisin siis: „Kas võib edasi joosta?” Lubati.” Selle jutu peale puhkes ohjeldamatu naer ja koosolek oli kaotanud oma mõtte.

Gorba „juunipööre” tõi kaasa sellegi, et reisil hakati juba põhimõtte pärast proovima, kas saab viina kätte. Piirangud olid piirkonniti erinevad ja nii muutus viina hankimine omamoodi hasartmänguks. Tuntud Eesti artiste turvasid hiigelpikkades viinapoe järjekordades miilitsad, korraldajad andsid vihjeid alkoholi keelu läbihammustamiseks ja korraldasid koguni esinemise viinavabrikus.

Reisimise parim osa on kojujõudmine. Sellega oli alatasa mingi jama. Kui sihtpunkti piletid ostis Eesti pool, siis tagasisõidu eest hoolitses vastuvõtja. Kui Tallinna tuli otselend, siis oli kõik enam-vähem korras, kui aga mitte, siis ... Kõige rohkem passimist oli Moskva Šeremetjevo lennujaamas. Kutsujad broneerisid lennu Tallinna tihti peale kolm päeva hiljemaks: „Vabandage väga, aga varasemaks pileteid ei olnud!” Õnneks väljus Tallinna mitu lendu päevas ja nii jõudis kogu ansambel eri lendudega koju. Vitamiini aegu tehti kurbmängu, kes mis järjekorras lendab.

Muusikutöö on kindlasti lõbusam kui rutiinset liinitööd tegeva inimese oma, aga ka artistiametil on oma plussid ja miinused. Kumba rohkem, jäägu lugeja otsustada.